

Robert Walser

SPISI
FRITZA
KOCHERJA

in

ŽIVLJENJE
POETA

Prevedel

Slavo Šerc

SPISI
FRITZA
KOCHERJA

SPISI FRITZA KOCHERJA

Uvod

Fantič, ki je pisal te zapiske, je kmalu po koncu šolanja umrl. S precejšnjo muko in prizadevanjem mi je uspelo, da sem njegovo mater, vsega spoštovanja vredno damo, prepričal, da mi je njegove zapiske prepustila v objavo. Razumljivo je, da so ji zapiski veliko pomenili, saj so zagotovo otožno-sladki spomin na sina. Šele po mojem zagotovu, da bom zapiske objavil nespremenjene, takšne, kot jih je napisal Fritz, mi jih je potem končno izročila. Mnogim bodo na mnogih mestih delovali morda preveč nefantovsko, na številnih drugih pa morda preveč fantovsko. Vendar prosim, da si v spomin priključete dejstvo, da moja roka na njih ni ničesar spremenila. Fantič lahko skoraj hkrati govori zelo modro in zelo neumno: tako je v zapiskih. Od fantove matere sem se poslovil s kar najbolj ljubeznivo zahvalo. Pripovedovala mi je vsakršne podrobnosti iz fantovega življenja, ki se ljubko ujemajo z niansami njegovih šolskih spisov, ki so mi na voljo. Zgodaj je moral umreti, vesel in resnoben smejavec. Njegove oči, ki so bile gotovo velike in sijoče, niso smele videti ničesar od širnega sveta, po katerem so hrepenele. Zato pa mu je bilo dano, da je v svojem majhnem svetu jasno videl to, kar bo bralec z branjem zapiskov zagotovo mogel potrditi. Adieu, moj fantič! Adieu, moj bralec!

Človek

Človek je tankočutno bitje. Ima le dve nogi, vendar srce, v katerem se srečuje obilica misli in občutkov. Človeka bi lahko primerjali z lepo zasajenim parkom, če bi mi učitelj dovolil takšno primerjavo. Človek včasih pesni, in v tem najbolj plemenitem stanju se imenuje pesnik. Če bi vsi bili takšni, kakršni bi morali biti, namreč takšni, kakor nam veleva bog, potem bi bili neverjetno srečni. Na žalost se ukvarjamo z nekoristnimi strastmi, ki vse prehitro spodkopljejo naše dobro počutje in pokončajo našo srečo. Človek naj bi v vseh rečeh prekašal svojo prijateljico žival. Vendar lahko celo neumni šolarček vsak dan opazuje ljudi, ki se obnašajo tako, kakor da bi bili nespametne živali. Zasvojenost s pijačo je skrajno zoprna zadeva: zakaj se ji človek predaja? Očitno zato, ker včasih začuti potrebo, da bi svoj razum utopil v sanjah, ki pa plavajo v vseh vrstah alkohola. Takšna strahopetnost se podaja tako nedovršeni stvari, kot je človek. V vsem smo nedovršeni. Naša nezadostnost se razširja na vse dejavnosti, ki jih izvajamo in ki bi bile tako čudovite, če ne bi izhajale iz gole lakomnosti. Zakaj moramo biti taki? Nekoč sem popil kozarec piva, vendar tega ne bom nikdar več storil. Kam to vodi? K plemenitim prizadevanjem zagotovo ne. Tukaj na glas obljubljam: rad bi postal priden in zanesljiv človek. Rad bi bil posnemovalec kot tudi zaščitnik vsega lepega in dobrega. Na skrivaj se navdušujem nad umetnostjo. Od tega trenutka naprej pa ne več na skrivaj, kajti zdaj je to moja sproščenost izklepetala. Pa naj bom za to eksemplarično kaznovan. Kaj ovira plemenito mišljenje, da bi se svobodno izjasnjevalo? Vsekakor nič manj kot pa obljubljene batine. Kaj so batine? Ptičja strašila, ki prestrašijo sužnje in pse. Mene prestraši le eno strašilo: nizkotnost. Ah, rad bi se povzpел tako visoko, kakor je to dano kakemu redkemu človeku. Rad bi postal slaven. Rad bi spoznaval lepe ženske in jih ljubil, in rad bi, da bi me ljubile in razvajale. Vendarle ne bom

izgubil nič od te elementarne energije (ustvarjalne energije), pač pa bom iz dneva v dan močnejši, svobodnejši, plemenitejši, bogatejši, slavnnejši, drznejši in vratolomnejši. Za ta slog sem si zaslužil nezadostno. A pravim: to je vendarle moj najboljši spis, kar sem jih kdaj koli napisal. Vse besede v njem prihajajo iz srca. Kako lepo je vendar, če imaš drhteče, izbirčno srce. To je najlepše na človeku. Človek, ki ne zna čuvati svojega srca, je nespameten, saj je s tem oropan neskončnega vira sladke neizčrpane moči, bogastva, ki ga ima pred vsemi bitji na zemlji, polnosti, topline, ki se jima, če želi ostati človek, nikdar več ne bo mogel odreči. Prizrčen človek ni samo najboljši, temveč tudi najpametnejši, kajti ima nekaj, česar mu ne more dati nobena še tako prizadeta pamet. Še enkrat ponavljam, ne želim se opijati; ne želim se veseliti hrane, kajti to je grdo; moliti hočem in še več delati, kajti zdi se mi, da je delo že molitev; biti želim priden in ubogati tiste, ki si zaslužijo, da jih ubogam. Starši in učitelji si to vsekakor zaslužijo. To je moj spis.

Jesen

Ko nastopi jesen, z dreves na tla popadajo listi. Pravzaprav bi moral reči takole: Ko z dreves padajo listi, je jesen. Popraviti bi moral svoj slog pisanja. Zadnjič sem dobil tole oceno: slog je klavrn. To me žalosti, vendar tega ne morem spremeniti. Jesen mi je ljuba. Zrak je bolj svež, stvari na zemlji so nenadoma videti povsem drugačne, jutra so bleščeča in čudovita in noči so tako krasno hladne. Kljub temu se sprehajamo do pozne ure. Hrib nad mestom se kaže v čudovitih barvah, in žalosten postaneš, ko pomisliš, da te barve dajejo znak za splošno brezbarvnost. Kmalu bo začelo snežiti. Tudi sneg imam rad, čeprav je neprijetno, po njem dolgo bresti z mrzlimi in mokrimi nogami. A

čemu imamo potem copate iz klobučevine ter zakurjene sobe? Smilijo se mi le ubogi otroci, za katere vem, da njihove sobe doma niso tople. Kako strašno mora biti zmrzovanje. Sam ne bi mogel napisati nobene naloge, umrl bi, ja, kljubovalno umrl, če bi bil revež. Kako so zdaj videti drevesa! Njihove veje kot fini ostri meči štrlijo v nebo, opazovati je mogoče vrane, ki jih sicer ni mogoče videti. Ptičje petje se ne sliši več. Narava je vendarle čudovita. Kako spreminja barve, menjava obleke, si nadene maske in jih spet sname! Čudovito je. Če bi bil slikar, in ni izključeno, da bom slikar postal, saj človek ne pozna svoje opredeljenosti, potem bi bil najbolj strasten jesenski slikar. Bojim se le, da potem moje barve ne bi zadostovale. Morda to še premalo poznam. In zakaj si sploh belim glavo zaradi nečesa, kar bo šele sledilo? Mene naj bi in bi me moral iskreno zaposlovati le trenutek. Kje sem slišal te besede? Nekje sem jih zagotovo slišal, morda jih je izrekel moj starejši brat, ki je študent. Kmalu bo zima, sneg bo poletaval po zraku, ah, kako se tega veselim! Če je vse tako belo, potem pri šolski uri vse bolje veš. Barve vse preveč izpolnijo spomin z vsemi zmedenimi stvarmi. Barve so le preveč sladka zmešnjava. Rad imam enobarvno, enolično. Sneg je tak zares enobarven spev. Zakaj barva ne bi dajala vtisa petja! Bela je kot šepetanje, prišepetavanje, molitev. Bolj žareče barve, na primer jesenske, so krik. Zelena v poletju je večglasno petje v najvišjih tonih. Je to res? Ne vem, ali je to zares ustrezno. No, učitelj bo že tako prijazen, da bo to popravil. – Kako vse na svetu mineva! Zdaj bo kmalu božič, do novega leta je majhen korak, do pomladi prav tako le nekaj, in tako gre vse korakoma naprej. Neumnež bi bil tisti, ki bi jih želel šteti. Jaz ne računam rad. V računanju sem slab, čeprav imam precej dobre ocene. Nikdar ne bom trgovec, to čutim. Da me starši le ne bi poslali v kakšnemu trgovcu! Zbežal bi proč, in kaj bi imeli potem? Ali sem zdaj dovolj govoril o jeseni? Veliko sem tvezil o snegu. V spričevalu bom dobil lepo oceno,

to četrletje. Ocene so nora zadeva. Pri petju imam petico, pa ne znam zapeti niti tona. Kako je to mogoče? Naj nam dajejo raje jabolka namesto ocen. A potem bi morali vendarle razdeliti preveč jabolk. Ah!

Požar

Travnik je temen kot noč, čezenj pa se sprehaja osamljeni popotnik. Zvezde, ki sijajo nanj, so njegovi edini spremljevalci. Premišljuje se sprehaja, nenadoma pa nad svojo glavo na nebu opazi rdečo zarjo. Zaustavi se, si premisli in se po isti poti vrne v mesto: ve, da je izbruhnil ogenj. Pospeši korake, vendar je predaleč proč od mesta, da bi bil lahko v trenutku spet tam. Pustimo ga korakati in pogledimo, kako se prebivalci mesta obnašajo do požara, ki je grozljivo izbruhnil v njihovi sredini. Neki mož je tekal po mirnih ulicah in speče budil z glasnim igranjem na rog. Vsi prepoznajo značilno grozljiv ton roga, ki opozarja na požar. Kdor more, skoči kvišku, se obleče, si pomane oči, se zbere in potem steče po ulicah, ki so medtem oživele, proti pogorišču. To se nahaja na glavni ulici in je ena najpomembnejših hiš v kraju. Ogenj se divje razširja naokrog. Je tako, kakor da bi imel sto gladkih, poskakajočih rok. Gasilci še niso na mestu požara. Gasilci so povsod počasni, še posebno v našem mestu. Zdaj pa bi že morali biti tukaj, zaskrbljujoče postaja. Ogenj, ki, kot vse podivjano v naravi, nima zavesti, je povsem ponorel. Zakaj v bližini še ni človeških rok, ki bi ogenj obrzdale? Ali morajo biti ljudje ravno v takšni grozljivi noči najbolj lagodni? Ob prizorišču stoji veliko ljudi. Zares, zbrani so vsi, jaz in učitelj in vsi drugi, ki spadajo k razredu. Vsi se čudijo in zijajo. – Zdaj končno, zdi se kot da nekako zaspano, prispeje gasilci in začnejo s svojim delom. To delo je zaenkrat nekakšno odvečno teka-

nje sem ter tja in klicanje. Čemu vse to kričanje? Če bi nekdo ukazoval in drugi tiho ubogal, bi bilo veliko boljše. Ogenj se je razbesnel. Zakaj so mu pustili toliko časa, da se je tako razdivjal? Žre, podira, sika, divja, je kot žareč rdeč pijanec, ki opustoši in uniči vse, kar lahko doseže. Hiša je vsekakor uničena. Vsi ti lepi in dragoceni predmeti, ki so nakopičeni v njej, zgorijo: nič ne de, da le ne bi umrli ljudje. Vendar se zazdi, da se bo najbolj grozljivo uresničilo. Iz dima in razdivjanega ognja se zasliši dekliški glas. Ubogo dekle! Mati spodaj na cesti se zgrudi. Neki trgovski potnik jo drži. O, ko bi bil vsaj močan in velik! Kako rad bi kljuboval ognju in kot junaški rešitelj skočil vanj! Mar tu ni nobenega junaka? Zdaj bi bila priložnost, da bi se pokazali kot pošteni in pogumni ljudje. Kaj pa je to? Mlad, vitek mladenič v borni obleki je že splezal po visoki lestvi, vzpenja se vedno višje, v dim, v ogenj, za trenutek je spet grozljivo viden, potem spet izgine in se potem – kakšen pogled, z dekletom v eni roki, z drugo pa previdno držeč se, spušča po lestvi navzdol, z nje sestopi in materi, ki si je medtem že nekoliko opomogla, izroči hčerko, ki se zaradi objema skoraj zaduši. Kakšen trenutek! O, če bi lahko bil tako pogumen moški! Hiša pogori do tal. Na cesti sta se mati in hčerka objeli, tisti, ki jo je rešil, pa je brez sledi izginil.

Prijateljstvo

Kakšna dragocena roža je prijateljstvo. Brez nje tudi najmočnejši moški ne more dolgo živeti. Srce mora imeti sorodno, zaupno srce, nekakšno jaso v gozdu, kjer je mogoče počivati in ležati in kramljati. Svojega prijatelja ni mogoče dovolj ceniti, če je resnični prijatelj, in ni mogoče dovolj hitro pobegniti, če nas prijatelj goljufa. Obstajajo lažni prijatelji, ki stremijo le k temu, da bi ranili, prizadeli, uničili! So ljudje, ki si le zato tako vneto

ŽIVLJENJE
POETA

POPOTOVANJE

Pred mnogimi leti, zdi se mi, da je bilo poleti, sem se odpravil na prvo dolgo popotovanje, na katerem sem, kakor se spominjam, videl vse mogoče nenavadnosti in veliko lepega. Opremljen sem bil samo s svetlo, ceneno obleko in s popotnim paketom v roki. Privarčevani denar sem v obliki bančne nakaznice všil v žep in ga ponesel v svež, svetel, širok svet. Eden od objestnih fantov, ki sem jih srečal na cesti, je porogljivo zaklical za mano: »Kam pa je namenjen velik mož s svojo majhno torbo?«

Namignil je na moj uborni, smešni paketek, ki se je tudi nosilcu in lastniku, torej meni, zdel nekoliko smešen. Nisem se zmenil za posmehovanje, saj ni imelo posebnega pomena, šel sem živahno naprej, in ko sem tako korakal, se mi je zdelo, da se ves okrogli svet nalahno premika z mano. Zdelo se je, da se vse premika s popotnikom: livade, polja, gozdovi, njive, bregovi in končno tudi še sama podeželska cesta.

Počutil sem se nebeško svobodno in v srcu mi je bilo prijetno. Pogumno sem vztrajno korakal naprej, prijetno in naglo mimo vseh ljudi, ki so me, mladega, veselega popotnika, pohajkujočega klateža, tu in tam prijazno pozdravljali, kar me je zavezovalo, da sem jim vljudnost vračal. Mar vljudnost ne izzove vljudnosti tudi pri drugih?

Spominjam se nečesa mokrega, meglenelega, hladnega: to je bilo najbrž zgodnje jutro, ki se me je dotaknilo z vlažnostjo, in nečesa vročega, belega in zelenega, kar je kmalu sledilo: to je bil opoldanski čas s prahom na cesti in s suho-zaslepljujočo-svetlo sončno svetlobo na zelenih košenicah.

Nekaj časa sem hodil ob reki, potem je pot zavila navzgor v gorovje. Hribi z grajskimi razvalinami na visokih slemenih so mi stopili naproti. Veselo so se menjavali pestrost in enoličnost, mesta, gradovi, doline in osamljene vasi. Pot je vodila globlje v ozko, temno, divjo, hladno sotesko; iz osamljenega

skalovja in njegove ožine se je nepričakovano prebila spet na dan, se razblinila kot nižina, se lesketala in smehljala kot modra, čedna reka, kot resen, prostodušen, zelen gozd stala tam častitljivo in vrlo in se potem iznenada pojavila kot hrib tam visoko zgoraj. Nenavadno in pustolovsko je šlo vštric z lepim in žalostnim, opoldanska svetloba se je proti večeru spremenila v skrivnostno, prijetno, vroče zaželeno temo, vročina v sladko, ljubo hladnost.

Če sem našel čas, sem tu in tam kje posedel, prenočeval sem v starih gostilnah, tako na primer nekoč v neki sobi, ki bi zaradi svoje razkošne, resne in zamišljene prostornosti zlahka služila kot svečana konferenčna dvorana. Nekega jutra sem, kolikor vem, stal na nežni polovici vršaca pod hrasti in zrl navzdol v najlepši, najtoplejši sončni svetlobi mežikajoče, v dobrodušni poletni jutranji svetlobi kopajoče in svetlikajoče se najprijaznejše gozdno in gorsko mestece. O, kakšna zdrava, dobra radost je popotovanje. Le nedolžne radosti so prave radosti.

Divje, viharjev polne pokrajine so se menjavale z ljubkimi in blagimi, a tudi uboge, divje, puste, zapuščene hiše s pošteniimi, urejenimi in premožnimi, in vedno se je popotnik, vesel in zabaven potepuh, brezskrbno, kakor se je mogel počutiti, kar najbolje in s pozornim opazovanjem zabaval z vsemi temi raznolikimi pojavami, ki jih je lahko opazoval.

Zgodaj zjutraj sem včasih stal v svetlobi, v jasni dnevni svetlobi; pozno zvečer kdaj pa kdaj v medli, grozljivi svetlobi, v somraku na kakšnem čudnem, nenavadnem hribu, in zrl v jutranjo ali večerno pokrajino tam spodaj.

Uro ali dve sem tako hodil skozi tako osamljeno, nenavadno, zelo odročno dolino, da sem si pri popotovanju domišljjal, da je zdaj na svetu napočila neka že zdavnaj minula zgodovinska epoha in da sem sam potujoči srednjeveški rokodelec. Vroče je bilo, in daleč naokrog nisem videl nobenega človeškega naselja, opaziti ni bilo niti kančka pridnosti, nobene sledi kulture ali

kakšnih prizadevanj. Naravne pustote imajo čudovit, plašljiv čar.

Proti koncu popotovanja je nenehno deževalo, tako da sem, voljen ali nejevoljen, vesel ali potr, zadovoljen ali nezadovoljen, vsekakor pa povsem razmočen in premočen, prispel na konec poti.

MAJHEN PRIPETLJAJ NA PODEŽELSKI CESTI

Spet drugič in ob drugi priložnosti sem pozimi, seveda spet peš, potoval k svojemu bratu, ki je takrat bival v nekem majhnem podeželskem mestu. Tam je takrat dobil naročilo, da bi plesno dvorano okrasil s stenskimi slikarijami. Kljub hladnemu letnemu času sem bil lahkotno oblečen; če bi moral težko in mukoma vlačiti debelo in težko blago, ki bi ga imel na sebi, bi to občutil kot veliko obremenitev, kot odvečno zlo. Srajca in klobuk sta morda pri nekaterih vzbudila lahen in nežen sum, oboje je imelo nekaj lahkotnega, lahkomiselnega in ponošenega, in kar zadeva izraz obraza, ki sem ga kazal, rad priznam, da sem na vsakem popotovanju na obrazu razkazoval samo predrznost in lahkomiselnost. Cesta ni bila posebno čista. Ta okoliščina ali neprijetnost pa me nikakor ni ovirala, da je ne bi slavil, namreč podeželsko cesto, in da ne bi mislil, da popotnik, ki dobre volje hodi po njej, torej jaz, ni srečen.

Ostroumnemu, previdnemu žandarju, ki sem ga srečal v nekem naselju, na žalost nisem bil preveč všeč in zato torej, žalibog, pri njem nisem naredil tako dobrega vtisa kakor pa pri samem sebi. Presenetljiva pojava potujočega fanta ga je najbrž presenetila in ga prisilila ali pripravila do tega, da me je zaustavil in me prosil, naj mu pridno sledim. Privedel me je v

neke vrste hvalevredno uradniško sobano ali sobo, kjer me je svojemu predstojniku, na videz bolj srditemu kot pa dobremu in vendarle dozdevno tudi spet bolj prijaznemu kot pa nevarnemu in veliko bolj dobrodušnemu kot pa strašnemu človeku, predstavil za nepridiprava.

S temnim glasom mi je ukazal, naj se že usedem, nakar je sledilo vprašanje, zakaj se potepam naokrog po prostrani deželi.

»Kot kaže, me ne vidite v najboljši luči,« sem rekel; in zbral je toliko poguma, da je odvrnil: »Niti slučajno ne.«

»Zagotovo se motite,« sem si drznil opomniti, »če mislite, da imate morda opravka s kakim običajnim klatežem. Dovoljujem si nasvet, da me natančneje pogledate. Potem boste zagotovo spoznali, in to bo bolje za oba, da sem verjetno, če ne najverjetneje, prej pošten in častivreden, kakor pa premetenec in slepar. Prepričan sem, da nikakor nisem to, za kar bi me morda radi imeli. Tako kot drugi bi tudi jaz lahko potoval z železnico. Ker pa sem velik prijatelj dneve in dneve trajajočega pohajkovanja in marširanja, sem se odločil za pešačenje, česar najbrž ni mogoče imeti za greh in zato tudi ne za sumljivo. Se vam zdi veselje do popotovanja in to, kar je s tem najlepše povezano: ljubezen do narave, sumljivo? Prosim, prijazno mi to pojasnite.«

»Zdite se nam dovolj sumljivi, gospod,« so mi predrzno odgovorili; vendar me je čez pol ure, ki je bila pošteno izpolnjena z marljivim raziskovanjem v vsakršnih spisih in papirjih in pridnim zbiranjem informacij, odpustil, rekoč: »Lahko greste.«

To je bilo skrajno dobrodošlo, ljubko, čedno sporočilce. Brez obotavljanja sem sprejel milostno dovoljenje in odšel naprej in tako sem lahko nadaljeval in končal tvegano, težko, zato pa nič manj prijetno, lepo, ugodno, veselo popotovanje in še pravočasno dospel v majhno podeželsko mesto, da je bilo vse v najlepšem redu in se je vse ujemalo in sta brata potem ob lepi priložnosti zares veselo sedela pri večerji.

SLIKARJEVO PISMO PESNIKU

Sporočam ti, dragi pesnik, da sem bil prejšnjo nedeljo v stanovanju nekoga, ki je imel nedopustno in nesrečno domislico, da ga ni bilo doma. Eno uro sem sedel v tvoji sobi, bral nekaj strani v knjigi, ki je ležala na mizi, in se namesto s stanovalcem sobe pogovarjal s praznimi stenami. Pogovor je bil mikaven. Zaman sem čakal nate in sem zato odšel, zapustil pa sto in še več prisrčnih pozdravov, pri čemer sem neskončno obžaloval, da te nisem srečal, saj bi si zagotovo imela neskončno veliko povedati, pripovedovati in sporočiti. Kako zelo sem se prehitro veselil skupnega rabutanja hrušk, ki kot samostojen podvig sploh nima čara, v dvojce pa je lahko neskončno zabavno.

Kje, pri hudiču, si bil? Na dolgo in široko bi ti rad opisal alpsko popotovanje, ki sem ga opravil prejšnji teden in ki me je vodilo čez pasove nezaslišane višine, kakor je to nekoč bilo pri Suwarowu, na katerega sem pomislil, ko bi, vsenaokrog obdan s snežnimi in ledenimi polji, od lakote in izčrpanosti skorajda umrl. Take in podobne zgodbe bi slišal iz mojih ust, če bi fino in pridno čepel doma; tako pa se moraš zdaj sprijazniti s pisnim poročilom, ki je včasih lahko tudi nekoliko skopo. Kako si? Če si že napisal nekaj novih pesmi, potem veš, kdo je tisti, ki te prosi, da mu jih pošlješ v branje, saj bi se tako osvežil z njihovo vsebino. Trenutno, moj najdražji, stanujem in živim v starinskem in tudi prijaznem mestecu, ki je ohranilo skoraj še vse stare mestne zidove in stolpe in ki leži v najlepši, najljubkejši pokrajini in ki pripomore k ustvarjanju zdrave ter živahne domišljije. Pokrajina naokrog je tako lepa, tako zelena, tako vabljava in krasna, tako ljubka in v svoji nežni ljubkosti tako očarljiva, da bi skorajda lahko trdili, da je primerna za sprejem kakšne princese. Zagotavljam ti, da sem očaran in da bi si želel, da bi lahko to globoko, naravno očaranost, to veliko kot tudi iskreno veselje, s stavki in z besedami mogel tudi ustrezno

opisati. Lahko ti povem, da sem prišel zaradi naloge, da poslikam dvorano, naročilo, ki ga bom, kakor upam, opravil z vso lahkotnostjo, pri čemer si zadovoljno domišljam, da bo plačilo prej veliko kot pa majhno. Stanujem v sobi, obloženi s temnim lesom, prijetna soba v predmestju je to, katere okno ponuja razgled, ki je tako krasen, da nisem mogel drugače, kakor da sem ga naslikal. Kmalu me obišči in potem boš sam videl, kako sem se ugnezdil tukaj. Sprejel te bom kar najbolj prijazno in že vnaprej se lahko pripraviš na obilje ali preobilje naravnih lepot, ki jih je tukaj res veliko.

Ob pleskanju slikam tudi po naravi, in sicer je to podobno tistemu, kar se tebi dogaja pri pesnjenju. Odpravim se na prosto, se dodobra naužijem božanskega obličja narave, domov prinesem kak globok vtis, načrtovano sliko ali tkivo, da bi potem v izbi izdelal zamisel, in sicer tako, da se moje slikanje zdi skoraj bolj slikanje za naravo kakor pa pred naravo. Narava, brat, je tako skrivnostno in neizčrpno veličastna, da tam, kjer jo uživaš, zaradi nje že tudi trpiš; vendar se mi zdi, da na svetu morda sploh ni sreče, ki ne bi bila povezana z bolečino, s čimer bi nama kratko malo hotel le povedati, da se močno borim. V barve, ki so v vsej tej naravi, se mešajo melodije. Zdaj se s tem povežejo še najine misli. Ob tem še prosim, da pomisliš na to, da se vse nenehno spreminja, dnevni časi, jutro, poldne in večer, da je zrak na sebi že nekaj zelo posebnega, nenavadnega, plavajočega, ki obpluje vse pojavnosti, vsemu predmetnemu daje raznolike nenavadne obraze, spreminja, začara oblike. Kar živo si predstavljaš čopič in paletu, celotno počasnost orodja, obrtniškega procesa, s katerim želi nepotrpežljivo priganjajoč slikar tistih tisoč nenavadnih, nejasnih, sem ter tja razpršenih lepot, ki jih oko velikokrat le bežno vidi, ujeti in začarati v nekaj določnega, trajnega, jih preoblikovati v bleščeče se, iz duše slike močno žareče, živahne slike: potem boš razumel boj, dojel trepetanje! Ah, ko bi bilo to storjeno že s samo ljubeznijo, ki jo čutimo,

z veseljem, z zadovoljno, očarljivo mislijo, s hrepenenjem, z vročo dobrodušno željo ali pa samo s samim, osrečujočim motrenjem.

Pusti se objeti in bog naj te živi. Nekaj je gotovo: oba, ti, pesnik, najbrž ne manj kot jaz, slikar, potrebujeva potrpljenje, pogum, moč in vztrajnost. Tisočkrat zbogom, in naj te ne muči zobobol, imej vedno dovolj denarja in napiši mi dolgo pismo, da bom celo noč imel kaj brati.

WIDMANN

V spominu mi je ostalo, da sem se nekega jutra, bilo je meseca marca, iz Thuna, kjer sem služboval, odpravil na obisk k Widmannu v Bern. Pri dvajsetih smo še precej nespametni. Temu ustrežno sem bil oblečen v nemarno, svetlo rumeno obleko za visoko poletje, lahne plesne čevlje, na glavi sem imel namenoma pust, drzen, neumen klobuk, in tudi spodobnega ovratnika zagotovo ne moremo omenjati.

Dan je bil neprijazen in hladen: temni oblaki so pokrili nebo; vendar je vsaj podeželska cesta bila čista. Od vasi do vasi sem hodil s hitrimi, gibkimi koraki. Ker je bilo v nedeljo zjutraj, na cesti malodane ni bilo prometa. Hladne in zbadajoče kaplje so začele padati z neba, ker pa pri dvajsetih še nikakor nisi občutljiv, se za neprijazno vreme nisem kaj prida zmenil. Svet je bil videti temačen, neprijeten in neprijazen, vendar nikdar nisem bil mnenja, da kaj surovega ne poseduje nikakršne lepote.

V smrekovem gozdu sem po trdni in naporni hoji hotel narediti krajši odmor. Zgoraj v vrhovih je bučal veter. To je za mladostnega popotnika in bodočega literata glasba. Iz žepa sem potegnil svinčnik in beležko in stoje in prisluškujoč naravnemu gledališču napisal nekaj dobrih ali slabih, veselih in uspelih ali